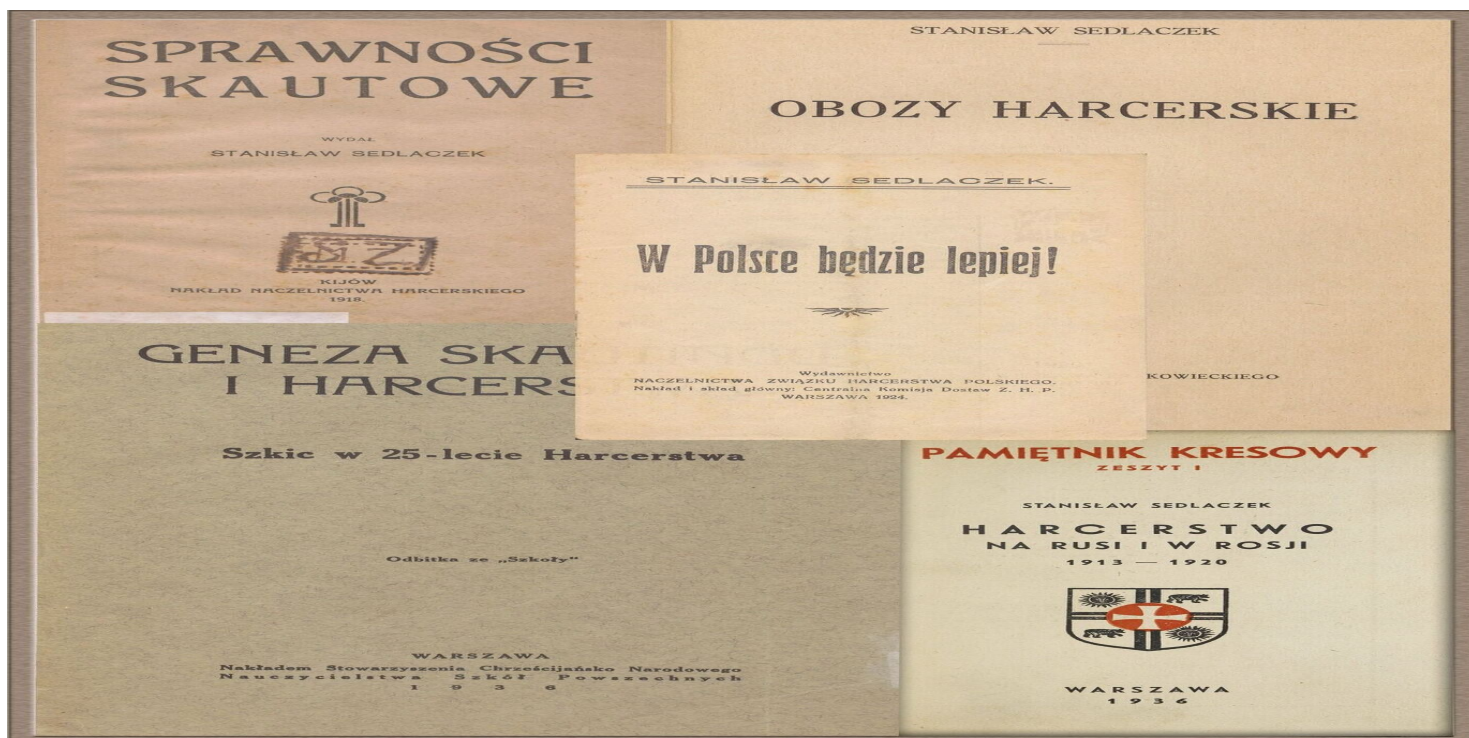

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/102547, Lord-Cotbury-Stanislaw-Marian-Sedlaczek.html>

Publikacje Stanisława Sedlaczka z lat 1918-1938

ARTYKUŁ

Lord Cotbury. Stanisław Marian Sedlaczek

OKRES HISTORYCZNY

(1939-1945) II wojna światowa

Autor: IRENA SIWIŃSKA 03.08.2023

3 sierpnia 1941 roku w obozie Auschwitz-Birkenau zginął Stanisław Marian Sedlaczek – instruktor i działacz harcerski oraz pedagog, który poświęcił życie wychowywaniu młodzieży w duchu patriotycznym i religijnym.

Urodził się 31 stycznia 1892 roku w Kołomyi. W roku 1910 ukończył V Gimnazjum we Lwowie (maturę zdał z wyróżnieniem), po czym przez 4 lata studiował na tamtejszej politechnice, aktywnie działając w organizacjach młodzieżowych o profilu patriotyczno-niepodległościowym („Sokół”, „Zet”). W roku 1913 dołączył do tworzącego się ruchu harcerskiego, wzorowanego na brytyjskim skautingu, i właśnie w ten ruch zaangażował się bez reszty.

Współtwórca harcerstwa

Po wybuchu I wojny światowej Sedlaczek zdołał uniknąć wcielenia do armii austriackiej i podjął we Lwowie działalność harcerską. Współtworzył konspiracyjną organizację skautową obejmującą wszystkie zabory. W roku 1915 przeniósł się do Kijowa, który za jego sprawą stał się ogólnopolskim ośrodkiem ruchu harcerskiego. Na tajnym I Zjeździe Harcerskim w grudniu tegoż roku został Naczelnikiem Harcerstwa Polskiego na Rusi (Ukrainie) i w Rosji. Pod jego kierownictwem znalazło się ponad sto drużyn, w których z czasem działało około 10 tysięcy młodych ludzi.

Na tajnym I Zjeździe Harcerskim w grudniu tegoż roku został Naczelnikiem Harcerstwa Polskiego na Rusi (Ukrainie) i w Rosji. Pod jego kierownictwem znalazło się ponad sto drużyn, w których z czasem działało około 10 tysięcy młodych ludzi.

W czasie I wojny światowej, oprócz zajęć wychowawczych i samokształcenia, harcerze poświęcali się pomocy rodakom uciekającym i ewakuowanym z terenów zajętych przez państwa centralne, a także jeńcom wziętym stamtąd do niewoli. Pomagali również mieszkańcom Kijowa podczas klęsk żywiołowych – powodzi, a później wielkiego pożaru. Przechodzili szkolenia wojskowe i sanitarne, a pod rozkazami Polskiej Organizacji Wojskowej pełnili zadania m.in. wywiadowcze. Od lutego 1918 roku – zagrożony aresztowaniem przez zajmujące Kijów wojska austriacko-niemieckie – Sedlaczek się ukrywał, następnie przedostał się do Warszawy, gdzie zamieszkał po odzyskaniu niepodległości.

W ostatnich dniach wojny, w listopadzie 1918 roku w Lublinie, wziął udział w zjeździe zjednoczeniowym

wszystkich polskich organizacji harcerskich, w wyniku którego utworzono Związek Harcerstwa Polskiego. W latach 1919–1928 pracował w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, gdzie sprawami harcerstwa zajmował się zawodowo. W latach 1920–1921 i ponownie 1925–1931 był Naczelnikiem Głównej Kwatery Męskiej, a w latach 1922–1926 – wiceprzewodniczącym ZHP. Od roku 1922 aż do 1939 zasiadał w Naczelnej Radzie Harcerskiej. W roku 1927 otrzymał najwyższy stopień harcerski: harcmistrza Rzeczypospolitej. Zainteresowania wychowaniem młodzieży rozwijał na poziomie akademickim: ukończył studium psychologiczno-pedagogiczne w Państwowym Instytucie Pedagogicznym, studiował psychologię ogólną na UW (dyplom uzyskał ostatecznie na Uniwersytecie Poznańskim).

**Harcistrz Stanisław Sedlaczek,
Naczelnik Głównej Kwatery
Męskiej, w trakcie I Narodowego
Zlotu Harcerzy, Siekierki pod
Warszawą, lipiec 1924 roku.
(Kolekcja Mariana Mischzuka,
ArchiwumHarcerskie.pl)**

Publicysta i teoretyk skautingu

Od samego początku działalności harcerskiej Stanisław Sedlaczek zajmował się ruchem skautowym również jako teoretyk i publicysta. Publikował w dwutygodniku „Skaut”, wydawanym przez Olgę i Andrzeja Małkowskich (twórców polskiego skautingu), jeszcze w 1913 roku wszedł w skład jego redakcji. W latach 1916–1917 redagował pismo „Młodzież” (w 1918 „Harce”).

Od samego początku działalności harcerskiej Stanisław Sedlaczek zajmował się ruchem skautowym również jako teoretyk i publicysta. Publikował w dwutygodniku „Skaut”, wydawanym przez Olgę i Andrzeja Małkowskich, jeszcze w 1913 roku wszedł w skład jego redakcji.

W Kijowie wygłosił też serię wykładów na temat harcerstwa. Od 1920 roku był redaktorem, a następnie wydawcą pisma „Harczerz” (od 1937 – „Zagończyk”). Opublikował również wiele książek i opracowań poświęconych tematyce harcerstwa oraz wychowania młodzieży zgodnie z ideałami patriotycznymi i religijnymi.

Od 1922 roku Sedlaczek wykładał w Państwowym Instytucie Pedagogiki Specjalnej w Warszawie. W połowie lat trzydziestych zamieszkał z rodziną w Poznaniu, gdzie aż do wybuchu II wojny światowej pracował jako wychowawca w Katolickim Stowarzyszeniu Młodzieży Żeńskiej i Męskiej.

**Komenda zlotu Katolickiego
Stowarzyszenia Młodzieży
Męskiej przed klasztorem w
Częstochowie, wrzesień 1938**

roku. W pierwszym rządzie
pośrodku: komendant zlotu
Oleksy (trzyma teczkę) i jego
zastępca Stanisław Sedlaczek (z
brodą) (fot. M. Skempski,
Narodowe Archiwum Cyfrowe)

Służąc do końca

Już jesienią 1939 roku w stolicy powstały dwie największe konspiracyjne organizacje harcerskie: Szare Szeregi i mniej liczne Harcerstwo Polskie (od 1943 występujące pod kryptonimem „Hufce Polskie”), ta druga utworzona przez instruktorów nurtu katolicko-narodowego w ZHP, z Sedlaczkiem jako naczelnikiem.

Przy wyładowywaniu z wagonów 50-kilogramowych worków cementu został pobity przez esesmana, który zaczął go okładać kolbą od karabinu, a w końcu rzucił w niego workiem z cementem, łamiąc mu w ten sposób kręgosłup. Kilka godzin później Sedlaczek zmarł. Było to 3 sierpnia 1941 roku.

Od października 1939 roku, po powrocie do Warszawy, Stanisław Sedlaczek pracował w działającym oficjalnie Stołecznym Komitecie Samopomocy Społecznej, gdzie zajmował się pomocą osobom wysiedlonym z ziem włączonych do Rzeszy. W nocy z 17 na 18 maja 1941 roku, podobnie jak kilkanaście innych osób z SKSS, został aresztowany przez gestapo. Osadzono go na Pawiaku, a po dwóch miesiącach, 23 lipca, wywieziono do obozu koncentracyjnego Auschwitz-Birkenau.

Przy wyładowywaniu z wagonów 50-kilogramowych worków cementu został pobity przez esesmana, który zaczął go okładać kolbą od karabinu, a w końcu rzucił w niego workiem z cementem, łamiąc mu w ten sposób kręgosłup. Kilka godzin później Sedlaczek zmarł. Było to 3 sierpnia 1941 roku.

Dwaj synowie Stanisława Sedlaczka – Marian (późniejszy ksiądz) i Stanisław, urodzeni w 1926 r. bracia bliźniacy, członkowie Hufców Polskich – walczyli w powstaniu warszawskim.

* * *

W ostatnim czasie zainteresowanie postacią Stanisława Sedlaczka i jego dorobkiem zauważalne jest na rynku wydawniczym. W latach 2014–2021 w Oficynie Wydawniczej Impuls w serii „Przywrócić pamięć” ukazały się liczne reprinty jego publikacji, a Marian Miszczuk opracował obszerną, bogato ilustrowaną biografię pt. „Lord Cotbury. Harcmistrz Rzeczypospolitej Stanisław Sedlaczek” (ZHR, Warszawa 2021).

**Publikacje Stanisława Sedlaczka z
lat 1918-1938**

Więcej interesujących materiałów na profilu **Archiwum IPN**

COFNIJ SIĘ